

“Захист Вітчизни”

Розділ 1.

Збройні Сили України на захисті Вітчизни

**Тема: Розбудова національних
Збройних Сили України**

Історія українського війська сягає тих древніх часів, коли тодішні мешканці земель сучасної України вперше змушені були взятися за зброю щоб боронити життя і свободу себе і своїх близьких, свого народу і суспільства.

Вся історія державності України тісно пов'язана утворенням і розвитком тих чи інших військових формацій, які забезпечували державний лад, захист і безпеку громадян як від зовнішніх агресорів так і від внутрішніх дестабілізуючих факторів.

Військова організація слов'ян

Військова організація слов'ян формувалася з перших століть нашої ери і до виникнення Київської Русі. Воєнна організація була родоплеменною. Сам рід дбав про зброю та військове спорядження, забезпечував охорону осель і городищ від ворогів. Усі важливі військові питання вирішувалось на вічі, яке призначало керуючого військом – воєводу.

Військо називалося – вої. Значний вплив на організацію війська з часів Рюриковичей мали нормани (варяги). Військова підготовка починалася у сім'ї. Основною зброєю були списи, сокира, лук, ніж, меч, щит, праща.

Військо княжої доби

У період зародження давньоруської держави запроваджується постійне регулярне військо – дружина. Князі в разі потреби набирали також військо з мешканців і селян, яких озброювали своїм коштом. Зброя поділялася на охоронну (панцир, кольчуга, шолом, щит) та зачіпну (списи, шабля, меч, сокира, лук).

Видатний вклад у розбудову війська княжої доби внесли князі:
Олег, Ігор, Володимир Великий,
Ярослав Мудрий.

(розташовані зліва-направо)

Військова Київської Русі

В часи Київської Русі основу українського війська складали князівські дружини і народне ополчення. Княжа дружина була ядром війська. Ополчення збиралось у разі необхідності. Зброю і коней ополченню надавав князь, який і стояв на чолі війська.

Військо поділялося на полки (100-200 осіб) та сотні. З'являються роди війська: піхота, кіннота, флот, відділи інженерного забезпечення. Військова підготовка молоді проводилася при монастирях і князівських дворах.

Залежно від озброєння, військо поділялось на оружників (важкоозброєнна піхота та кіннота: мечі, списи, сокири, панцири, шоломи, щити) та стрільців (легкоозброєна піхота та кіннота: луки та стріли). Бойове шиккування війська називалося лавою. Починає розвиватися військовий флот. Для військових походів застосовуються лодії (роміщували від 40 до 100 воїнів).

Період козаччини

У XIV–XVI ст. україноруські люди служать у складі війська Великого князівства Литовського, Московської держави, потім Речі Посполитої і навіть Кримського ханства. Крім того, на основі самоорганізованих загонів самооборони починається формування козацького війська, яке пізніше у документах отримало назву Військо Запорізьке Низове.

У 1553 р. Канівський староста Дмитро Вишневецький (Байда) з ватагою козаків на острові Мала Хортиця збудував форт – Запорізьку Січ.

У 1572 році польський король Сигізмунд Август наймає на військову службу 300 козаків, що отримують платню, мають право на волю, єдину форму. Утворилося реєстрове козацьке військо.

Період козаччини

Козацьке військо мало демократичний устрій. Усі важливі питання вирішувалися на раді. На чолі війська стояв гетьман. Військо поділялось на полки (500-5000 чол.), сотні (100-400чол.), курені (50чол.).

Новий козак (джура), повинен був три роки навчатися військовій справі.

До озброєння козаків належали: рушниця, пістоль, шабля, короткий спис, лук зі стрілами. На своїх кораблях (чайках) козаки здійснювали вдалі напади на оттоманські фортеці Очаків, Варну, Кілію, Ізмаїл, Аккерман, Трапезунд.

Зразком військового мистецтва казаків стали: рухомі фортеці, тришеренговий бойовий порядок піхоти, використання окопів.

Козацтво зрастило видатних полководців та державних діячів: С. Наливайко, П. Сагагайдачний, Б. Хмельницький, П. Калнишевський, І. Сірко, М. Залізняк та інші.

Період козаччини

Саме особовий склад Війська Запорізького відіграє вирішальну роль у Визвольній війні 1648–1657 рр. українського народу середини XVII ст під проводом гетьмана Богдана Хмельницького. Після проголошення союзу з Московським царством 1654 року, Військо Запорізьке починає все більше асимілюватися із військовими силами

Основні події Визвольної війни 1648 -1657рр.

1648р. – перемоги козацького війська під Жовтими Водами, Корсунем і Пилявцями. Козацьке військо входить до Києва.

1649р. - перемоги козацького війська з допомогою Кримського Хана під Зборовом. Підписується Зборівський мирний договір. Польський уряд вперше визнав автономію української козацької держави в межах Речі Посполитої.

1651р. – поразка козацького війська під Берестечком. Хмельницький вимушений укласти невигідний Білоцерківський мирний договір.

1653р. – у пошуках союзника в боротьбі з Польшею, Генеральна козацька військова рада укладає Переяславський договір з Росією згідно якого Гетьманщина переходить під протекторат Росії при збереженні основних прав і вольностей Війська Запорозького.

Період козаччини

Основні події Визвольної війни 1648 -1657рр.

1655 р. шведський король Карл X Густав почав війну проти Польщі. Росія, налякана успіхами Швеції в Прибалтиці, пішла на зближення з Річчю Посполитою, щоб вступити в боротьбу зі Швецією. Розпочалася російсько-шведська війна. А у Вільні була підписана угода про перемир'я між Росією і Польщею (1656 р.). На польсько-російські переговори українська делегація не була допущена. В Україні це було сприйнято як зраду.

Після смерті Хмельницького українські землі потрапили в залежність від Росії, Польщі і Османської імперії.

Козацькі війська брали участь у російсько - турецьких війнах, північній війні проти Швеції на боці Росії, а також у Полтавській битві (1709р.).

Період козаччини

З посиленням гніту царату Українське козацьке військо втрачає свою колишню могутність. Цьому сприяє ліквідація указом імператриці Катерини II Гетьманщини (1764р.), як українського державного утворення, та зруйнування 1775 року Запорізької Січі, що була справжнім оплотом українського козацтва. Тепер із українців Наддніпрянщини комплектується значна частина особового складу новоутвореного Чорноморського імперського флоту та армії.

Національно – визвольна боротьба

Кінець XIX – початок XX століття період нового підйому національно – визвольної боротьби, центром якої стала Західна Україна (Галичина), де зароджується січовий стрілецький рух. З'являються стрілецькі товариства «Січ», «Сокіл»... Товариства навчали своїх членів військового ремесла. На початку I світової війни (у 1914р.) в складі австро-угорської армії був сформований легіон Українських Січових Стрільців, який брав участь в боях проти російських військ.

Після падіння Російської імперії на українських землях утворюються численні військові формації, в тому числі Армія УНР, загони Вільного козацтва, Українська Повстанська Армія батька Махно, а також Червоне козацтво. Останнє стає основою збройних сил УСРР і СРСР — РСЧА.

Національно – визвольна боротьба

Основні події національно – визвольної боротьби 1917 -1920 років

1917р. – проголошення Центральною Радою Української Народної Республіки.

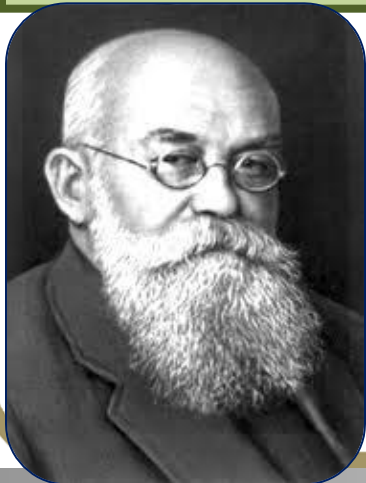
16.01.1918 – ЦРУНР ухвалює закон про утворення народної армії на міліційній основі а в березні реорганізується в регулярну українську армію.

29. 04. 1918р. – державний переворот, до влади приходять Скоропадський. В липні ухвалюється закон про загальний військовий обов'язок, відновлюється козацтво. У листопаді Скоропадський проголосив Україну федеративною частиною Росії.

30.10. 1918р. – створюється новий уряд – Директорія УНР на чолі з Петлюрою.

16.11. починається наступ військ Директорії проти Скоропадського і 14.12. Скоропадський зрікається від влади, відновлюється УНР.

1919р. – для боротьби з поляками на Західній Україні створюється Галицька Армія.

Національно – визвольна боротьба

Частина населення України стає на шлях боротьби за встановлення влади Рад. Першою частиною української Червоної Армії стає полк (пізніше дивізія) Червоного козацтва на чолі з В.Примаковим. Гучну славу здобули Богунський, Таращанський полки, кавалеристи Г. Котовського.

В боротьбі за національну державність не вдалося досягти консолідації сил, тому УНР не змогла захистити свою незалежність.

Україна у II світовій війні

УПА

З розгортанням Другої світової війни українці починають створювати свої власні збройні формування. Першим таким можна вважати Карпатську Січ — парамілітарну організацію, яку формують у 1938–1939 рр. українці Закарпаття для захисту власної держави — Карпатської України. В 1940 року за дорученням Уряду УНР Тарас Бульба-Боровець формує на Поліссі збройну формацію, яка має розпочати боротьбу за Незалежність України. Це військо дістало назву Поліська Січ та нараховувало до 10 000 бійців.

На основі Поліської Січі сформувалася— Українська Повстанська Армія (УПА). Датою створення цього війська прийнято вважати 14 жовтня 1942 року. Метою УПА було вибороти Незалежність України, а отже вона вела збройну боротьбу як проти Червоної армії, так і проти німецького Вермахту. Очолив УПА генерал-хорунжий Роман Шухевич.

Україна у II світовій війні Радянська Армія

Основна частина населення України боролася проти фашизму в складі Збройних Сил СРСР. До лав армії за роки війни мобілізовано понад 7 млн. українців, близько 6млн. загинуло на фронтах, в партизанських загонах, в підпіллі, а всього загинуло більш 10млн.

За Участь у війні 2,5млн. Українців нагороджено орденами і медалями, 2тис. Удостоєні звання Героя Радянського Союзу, 32 це звання присвоєно двічі, а І. Кожедуб – тричі.

Основні події боротьби українського народу у Великій вітчизняній війні.

22.06. 1941р. – початок Великої Вітчизняної війни.

19.11.1942-2.02.1943р.- Сталінградська битва після якої почалося звільнення України.

18.12. 1942р.- визволено перший населений пункт України –с. Півнівка Луганської обл.

5.07.-23.08.1943р.- Курська битва – подальше визволення лівобережної України.

24.01. – 17.02. 1944р. - Корсунь Шевченківська операція.

28.10.1944р.- повністю визволено територію України.

Україна у II світовій війні Партизанський рух

Роль важливого стратегічного чинника в роки війни відіграв радянський партизанський рух.

Етапи розвитку партизанського руху:

1. До кінця 1942р.- зародження і становлення.
2. До середини 1943р.- стабілізація (поява штабів партизанського руху, допомога Великої землі).
3. До повного розгрому фашистів – активних наступальних дій.

Основні події партизанського руху у Великій вітчизняній війні.

20.06. 1942р. – створено Український штаб партизанського руху на чолі зі Т.Строкачем. Розрізнені загони збираються у великі з'єднання під командуванням С.Ковпака, О. Сабурова, О.Федорова та ін.

1943р.- славнозвісний Карпатський рейд під командуванням С.Ковпака. Усього за роки війни здійснено 19 рейдів, пройдено по тилах ворога 52тис. км. Кількість партизан в Україні сягала від 50 до 180тис. За роки війни партизани знищили 468тис. солдат і офіцерів противника, пустили під укіс 5019 ешелонів, підбили 1568 танків і бронемашин.

Становлення сучасних Збройних Сил України

Після проголошення 24 серпня 1991 року незалежності та пізнішого розпаду СРСР, Україна успадкувала одне з найбільш потужних угруповань військ у Європі, оснащене ядерною зброєю та сучасними зразками озброєння та військової техніки. 24.08.1991р. Верховна Рада України ухвалила рішення про взяття під свою юрисдикцію усіх розташованих на українських теренах військових формувань Збройних сил колишнього СРСР, та про створення Міністерства оборони України.

З 24 серпня 1991 р. під юрисдикцію України перейшли: 14 мотострілецьких, 4 танкові, 3 артилерійські дивізії та 8 артилерійських бригад (9293 танки і 11346 бойових машин), бригада спецназу, 9 бригад ППО, 7 полків бойових вертольотів, три повітряні армії (близько 1100 бойових літаків) і окрема армія ППО. Стратегічні ядерні сили, дислоковані на території України, мали 176 міжконтинентальних балістичних ракет, а також близько 2600 одиниць тактичної ядерної зброї. На час проголошення Україною незалежності чисельність військ в Україні нараховувала близько 700 тисяч чол.

Становлення сучасних Збройних Сил України

Уряд України приступив до створення Збройних сил. Ознаками того періоду були одночасне формування правової основи діяльності Збройних сил, реорганізація їх структур, створення систем управління, забезпечення та інших елементів. Становлення Збройних сил супроводжувалося скороченням чисельності особового складу, озброєнь та військової техніки.

В основу процесу створення власного війська були закладені політичні рішення керівництва України стосовно без'ядерного і позаблокового статусу держави.

У стислі терміни Верховною Радою України був прийнятий пакет законодавчих актів стосовно воєнної сфери. 6 грудня 1991р. прийняті Закони України « Про оборону України», « Про Збройні сили України».

Ця дата вважається **Днем Збройних Сил України**.

На ті ж роки припадає й реалізація ядерного роззброєння України. На 1 червня 1996 року на території України не залишилося ядерної зброї.

Становлення сучасних Збройних Сил України

Українське військо бере активну участь у миротворчих операціях, яка розпочалась із затвердженням Верховною Радою України Постанови від 3 липня 1992 року № 2538-XII «Про участь батальйонів Збройних сил України в Миротворчих силах Організації Об'єднаних Націй у зонах конфліктів на території колишньої Югославії». У наш час військовослужбовці Збройних сил України беруть участь в операціях з підтримання миру у більше ніж 10 країнах світу.

Перші бойові дії підрозділів ЗС України відбулися в липні 1992 року з прибуттям 240 окремого спеціального батальйону (УКРБАТ-1) до м.Сараєво, Боснія і Герцеговина. Підрозділи батальйону були неодноразово атаковані ворогуючими сторонами.

